

**SAMMEN MOT
MODERNE
SLAVERI**

OM DETTE HEFTET

Dette heftet er laget i anledning Global uke mot moderne slaveri. Global uke er kirkene i Norge sin felles satsning for å redusere og bekjempe vår tids former for slaveri. Norges Kristne Råd koordinerer samarbeidet.

Mottoet for bærekraftsmålene er *Ingen skal utelates*. Skal vi nå målene her i Norge og i verden, må vi få en slutt på alle former for grov utnyttelse, som tvangsarbeid (mål 8.7) barneekteskap og tvungen prostitusjon (mål 5) og barnearbeid (mål 16.2). Vi tror på ethvert menneskes rett til frihet fra utnyttning og undertrykkelse. Vår tids former for slaveri bryter med menneskerettighetene og utestenger mennesker fra samfunnsgodene og fra et verdig og fritt liv. Sammen kan – og må – vi få en slutt på utnyttelsen.

Bli med i arbeidet du også!
Se tips på side 11–14.

INNHOOLD

- 5 Hva er moderne slaveri?
- 6 Hvordan foregår moderne slaveri?
- 8 Hvordan gjenkjenne moderne slaveri?
- 10 Hva kan du og jeg gjøre?
- 12 Hvordan velge en handling?

HVA ER MODERNE SLAVERI?

«Moderne slaveri» er en samlebetegnelse for situasjoner der mennesker:

- utsettes for grov utnyttelse og tvang
- kontrolleres gjennom maktmisbruk, manipulasjon, trusler, vold og krenkelser og ikke er frie til å forlate situasjonen.

Kilde: www.alliance87.org

Det er forbudt i alle land. Det utgjør brudd på menneskerettighetene og pågår overalt, ofte skjult. Fra utsiden kan det se ut som vanlig arbeid, men de som utnyttes lever under andres kontroll.

Særlig utsatte er migrantarbeidere, jenter eller kvinner i mannsdominerte samfunn, flyktninger, statsløse, personer med lite utdanning, lavkaster, religiøse og andre minoriteter, og personer med funksjonsnedsettelse.

Grunnårsaker som fører mennesker ut i moderne slaveri er fattigdom, korrupsjon, urettferdige strukturer, krig og konflikt og forflytning på grunn av klimaendringer.

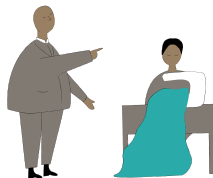
ILO har anslått at minst 40 millioner mennesker i verden lever under slaverilignende forhold. Koronapandemien har presset flere ut i gjeld, elendige arbeidsvilkår og seksuell utnyttelse.

HVORDAN FOREGÅR MODERNE SLAVERI?

Utnyttelsen ser forskjellig ut i
ulike land og lokalsamfunn

Tvangsarbeid

er situasjoner der barn og voksne utnyttes til arbeid - arbeid de ikke frivillig kom inn i, ikke kan komme ut av eller ikke har alternativer til. Det er et stort gråsonefelt mellom anstendig arbeid og tvangsarbeid.

Gjeldsslaveri:

Personer som pga. fattigdom låner penger, tvinges til å arbeide for å tilbakebetale gjeld og dermed mister kontroll over egen situasjon.

Tvungen krigstjeneste:

Barn eller voksne tvinges til å delta i krigshandlinger, f. eks. barnesoldater, eller holdes ulovlig i militærtjeneste.

Tvangsekteskap og barneekteskap:

Barn eller voksne tvinges til å inngå ekteskap de selv ikke ønsker. 99 % er jenter eller kvinner.

Seksuell utnyttelse

foregår bl.a. som tvungen prostitusjon, overgrep bestilt via nettet, eller at personer ved vold, trusler og misbruk av sårbar situasjon presses til å yte seksuelle tjenester.

Tvangstjenester:

Barn eller voksne tvinges til å tigge, selge narkotika eller begå kriminalitet til andres fortjeneste.

Organtyveri:

Personer frarøves eller lokkes til å selge organer eller kroppsdeler til bruk i ulovlig organhandel og transplantasjon.

- **1 av 4** i slaveri er **barn**.
- **3 av 4** i slaveri er **kvinner og jenter**.
- **De 10 landene** med høyest tetthet av slaveri er i **krig og konflikt** og har **undertrykkende** regimer.

Asia og Stillehavs-regionen har det høyeste antallet utnyttede personer, anslagsvis 62% av totalen. Afrika har høyest tetthet, anslått til 7.6 personer pr.1000 innbyggere. Europa og Sentral-Asia anslås å ha 3.6 millioner i slaveri, men mørketallene er store.

I Norge brukes ofte begrepet **menneskehandel** som har en juridisk bestemmelse i straffeloven. I Norge er det etterspørsel etter seksuelle tjenester og billig arbeidskraft. Prostitusjon og tvangsarbeid er de vanligste utnyttelsesformene. "Agenter" rekrutterer personer til landbruk, bygg- og anlegg, renhold, restaurant og andre servicenæringer - eller forleder eller tvinger kvinner og jenter (og menn og gutter) inn i prostitusjon og seksuell utnyttelse.

HVA ER KJENNETENG PÅ MODERNE SLAVERI?

Moderne slaveri rammer svært ulike personer. Ofte skjer det skjult og er vanskelig å avdekke. Her er likevel noen kjennetegn på at personer kanskje kan være i en tvangssituasjon:

- jobber ekstremt mange timer
- mangler verneutstyr, selv om arbeidet krever det
- får dårlig eller ingen lønn, eller står i personlig gjeld til en bakperson eller arbeidsgiver
- mangler språkkunnskaper
- ble lovet andre betingelser enn de fikk
- er redd for eller skeptisk til politiet eller andre offentlige instanser
- oppgir at andre oppbevarer ID og viktige dokumenter og har begrenset frihet til å reise
- redd for å bli sendt ut av landet
- framstår ustelt eller bruker samme klær hver dag
- anser seg ikke som offer for menneskehandel men "fikk en dårlig jobb"
- vegrer seg for å fortelle om situasjonen sin eller søke hjelp, kjenner ingen de stoler på
- viser frykt for sin arbeidsgiver eller bakmann/-kvinne og mener eget eller familiens liv kan være i fare
- viser tegn til fysiske eller psykiske traumer, som angst, hukommelsestap, blåmerker, ubehandlede infeksjoner, skader eller sykdom
- bor og jobber på samme adresse
- har trange eller uverdige boforhold eller bytter adresse ofte

PLIKT TIL Å SI IFRA

Alle som fatter mistanke om at en person kan være utsatt for straffbare handlinger, har ifølge straffeloven plikt til å varsle myndighetene. Gjelder det en mindreårig, har man meldeplikt til barneverntjenesten.

Dersom en person viser deg tillit, grip muligheten. Du behøver ikke å være ekspert. Alt du trenger er å vite, er hvor hjelp finnes og hvordan komme i kontakt med instanser som kan følge opp.

For oversikt over hjelpetiltak og -instanser:
Se www.menneskertilsalgs.no

Alle kan bidra til å identifisere mulige ofre, men det er politiets og myndighetenes oppgave å verifisere menneskehandel, dvs. dokumentere handlinger, straffe- forfølge kriminelle og følge opp utsatte personer.

ER DU BEKYMRET FOR AT NOEN BLIR UTNYTTET ELLER ER DU SELV I EN SLIK SITUASJON?

Du kan kontakte ROSA sin
døgnåpne, nasjonale
hjelpetelefon:
22 33 11 60 eller det lokale
politiet eller barnevernet.

HVA KAN DU OG JEG GJØRE?

- Si ifra ved mistanke (se side 9) eller om du selv blir utnyttet.
- Lær mer om vår tids former for slaveri og snakk om det.
- Støtt gode prosjekter (se forslag på www.globaluke.no).

BRUK STEMMEN:

Vi kan be om mer handling fra de som har størst ansvar. Si fra til lokale myndigheter hvis du oppdager mistenkelige eller kritikkverdige forhold.

Undersøk om det finnes en lokal handlingsplan mot menneskehandel og en handlingsplan for kommunens arbeid med å nå bærekraftsmålene.

Etterlys sterkere innsats mot arbeidslivskriminalitet og svart økonomi, og bedret rettsvern og beskyttelse for ofre for menneskehandel i Norge.

Krev at regjeringen aktivt følger opp sin egen handlingsplan mot menneskehandel.

Be norske myndigheter ta opp menneskerettigheter i sin dialog med ledere i land hvor disse ikke respekteres.

Lær mer om den nye Åpenhetsloven, som forplikter norske arbeidsgivere og selskaper til å informere om underleverandører og hvordan de arbeider for å ivareta menneskerettighetene i sin virksomhet.

BRUK FORBRUKERMAKTEN:

Vær bevisst når du handler og husk at det nytter! Velg varer merket Fairtrade, UTZ (kaffe, sjokolade), Rainforest Alliance el. Svanemerket.

Velg produkter fra merker som har åpne fabrikklistor.
Se oversikt på framtiden.no

Kjøp kvalitetsvarer som varer lenge, lær deg å reparere dem og handle brukt når du kan!

Spør hvor varen er produsert og hvilke forhold arbeiderne har hatt. Når mange nok spør, vil butikker og selskaper føle at de må gi gode svar.

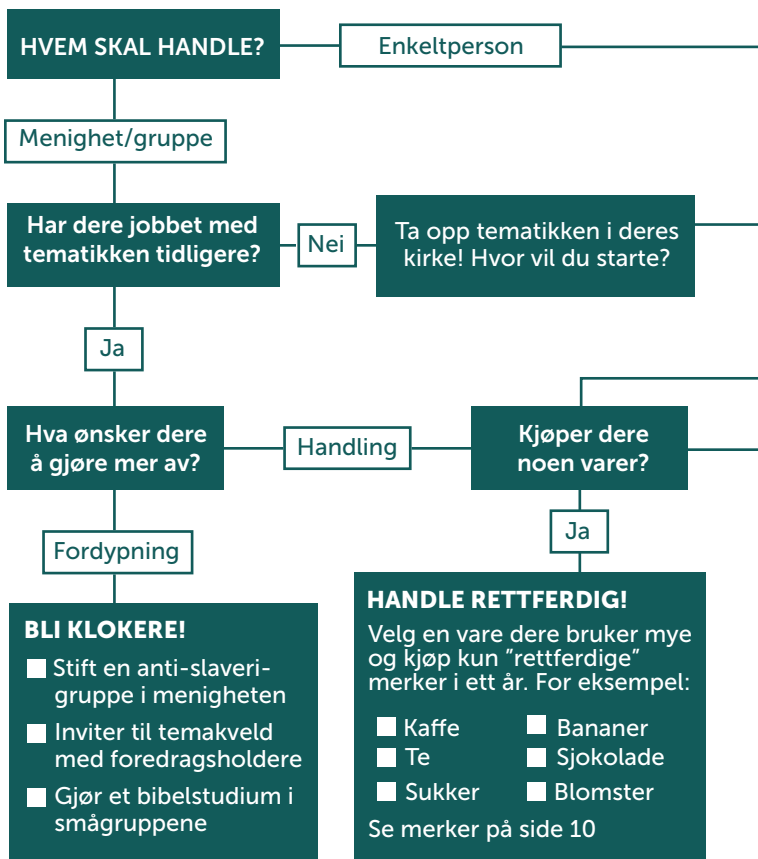
Unngå svart arbeid når du skal ha huset eller bilen vasket, pusse opp eller leie inn arbeidskraft:
Lær mer på handlehvitt.no

Plasser pengene smart: Bruk etiskbankguide.no.
Hør med banken om de har en "slaveri-fri" investeringspraksis.

Ta avstand fra pornografi, seksualisering av mindre-årige og objektivisering av kropp.

HVORDAN VELGE EN HANDLING?

Start samtalen:

Ingen kan gjøre alt, men alle kan gjøre noe! Det kan utgjøre en enorm forskjell hvis så mange som mulig gjør én handling for å bekjempe moderne slaveri.

Se tips på side 10–11

Gudstjeneste

Ungdomsgruppa

Staben

Nei

BRUK STEMMEN!

Velg en handling dere som gruppe kunne tenke dere å gjøre:

- Skriv leserinnlegg
- Skriv under på kampanjer
- Tvitre eller del deres meninger i sosiale medier

Se flere på side 11

- Be for dem som utnyttes. Se side 15.
- Gi kollekt til tiltak som forebygger. Se side 10.
- Snakk om det teologiske grunnlaget for kamp mot urettferdighet.
- Marker Global Uke lokalt, se www.globaluke.no
- Ha temakveld med unge og konfirmanter
- Ta testen på slaveryfootprint.org/

Gi beskjed om hvilken handling din menighet eller gruppe velger til post@norkr.no

Da kan vi se den store summen av vår felles innsats og følge arbeidet.

FLERE HANDLINGER FOR MENIGHETEN/GRUPPA

- Ta opp temaet i samlinger med ulike grupper, i gudstjeneste og under kirkekaffen, og i undervisning på folkehøgskoler og studiesteder.
- Marker Global uke sammen med andre kirkesamfunn og inviter folk fra kommune, politi, arbeidstilsyn, o.l.
- Oppfordre dine ledere og misjonsledere til å løfte temaet i sine sammenhenger, i møte med norske og internasjonale samarbeidspartnere.
- Gi kollekt til prosjekter og organisasjoner som forebygger og bekjemper moderne slaveri, få besøk av dem til å fortelle.
- Vær sikker på at dere, eller de dere kjøper tjenester av, ikke benytter svart arbeid.
- Kjøp etisk og bærekraftig så langt som mulig: Velg varer merket Fairtrade, Utz, Rainforest (ett ord) Alliance, Svanemerket.
- Heng opp oppslag om hjelpetilbud i kirken.
- Sjekk om din kirke er medlem i KNIF og bruk deres miljø- og etisk-sertifiserte innkjøpsavtaler.
- Bygg inkluderende fellesskap som tilbyr språktrening, sosialt fellesskap og praktisk støtte til personer i sårbare situasjoner.

KILDER OG RESSURSER

menneskertilsalgs.no

rosa-help.no

Caritas Ressurscenter

Frelsesarmeen.no og
anti-trafficking.no

A21 Norway

Hope for Justice Norge

framtiden.no

lightup-norway

globaluke.no

Kirkens Bymisjon

Kirkens Nødhjelp

Fairtrade Norge

FN-sambandet

ILO

ADRA Norge

slavefreetoday.org

freedomunited.org

antislavery.org

The Guardian

Frihetens Gud,
noen blant oss leverer varer og tjenester
under tvang og uten lønn å leve av.

De krenkes mens andre forgriper seg på deres kropp.
Under slit i gruver og på fabrikker
går de glipp av skolegang og likeverdig behandling.

Jesus, du ga deg selv for alle,
gi oss nåde så vi åpner blikket
og gjør vår del for en mer rettferdig verden.

Du som løser bånd,
la alle mennesker få sin rett!

Norges Kristne Råd

nokr.no
globaluke.no

Med støtte fra Justis- og beredskapsdepartementet og Norad

Justis- og
beredskapsdepartementet

Norad